

М. Ржавуцкай «Арыгінал і пераклад як аб'ект вывучэння на занятках па спецкурсе», дацэнта Л. Хрышчановіч «Антрапонімы ў паэтычнай творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча (з вопыту выкладання курса "Беларуская мова: прафесійная лексіка)", дацэнта Л. Васюковіч «Перспектывы ўдасканалення школьнага падручніка па беларускай мове», дацэнта А. Долбкі «Экспрэсіўны патэнцыял сінтаксісу ў школьным падручніку па рускай мове» і інш.

Прыемна адзначыць, што побач з даследчыкамі, прызнанымі ў філалагічнай навуцы, актыўна працавалі аспіранты і магістранты, а таксама суіскальнікі XX в. Оживленную дискуссию вызвал доклад В.Г. Короткого (Минск) «Эпохі і стылі ў усходнеславянскіх літаратурах», активное участие в обсуждении которого приняли российские, украинские и литовские ученые. Завершило пленарное заседание выступление Э.Э. Абуталиевой (Москва), блестяще продемонстрировавшей связь мифотворчества с жанрообразующими локусами автобиографической прозы на материале прозы литературы русского зарубежья 20-30-х гг. XX в.

М.Р. Прыгодзіч,

доктар філалагічных навук, прафесар,
загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы

VII МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «СЛАВЯНСКИЕ ЛИТЕРАТУРЫ В КОНТЕКСТЕ МИРОВОЙ»

С 12 по 14 октября 2005 г. в Белорусском государственном университете проходила VII Международная научная конференция «Славянские литературы в контексте мировой» - один из наиболее значительных литературоведческих форумов нашей республики, который на протяжении 14 лет (каждые два года) проводится на филологическом факультете.

Работу конференции открыл доклад О.А. Судленковой (Минск), посвященный 60-летию Победы во Второй мировой войне и ее осмыслению в английской литературе. Концептуальный характер имело выступление А.Ю. Мережинской (Киев), предложившей оригинальную типологию историко-литературных моделей развития русской литературы XX в. Оживленную дискуссию вызвал доклад В.Г. Короткого (Минск) «Эпохі і стылі ў усходнеславянскіх літаратурах», активное участие в обсуждении которого приняли российские, украинские и литовские ученые. Завершило пленарное заседание выступление Э.Э. Абуталиевой (Москва), блестяще продемонстрировавшей связь мифотворчества с жанрообразующими локусами автобиографической прозы на материале прозы литературы русского зарубежья 20-30-х гг. XX в.

Дальнейшая работа проходила в рамках 12 различных секций, три из которых посвящались белорусской литературе; в рамках секции «Беларуская літаратура ў кантэксце сусветнай» были представлены в основном исследования компаративного, сравнительно-типологического характера. Впервые на особой секции «Старажытная беларуская літаратура: праблематыка, паэтыка» было представлено восемь докладов, посвященных анализу средневековых текстов. Данная секция вызвала большой интерес у зарубежных участников.

Традиционно на конференции широко освещались исследования по русской литературе: на двух секциях прозвучало 36 докладов названной тематики. Работа секции «Русская литература в контексте мировой» отличалась содержательными и новаторскими в научном плане докладами: И.С. Скоропановой (Минск) «Юкио Мисима и Виктор Пелевин: сфера Танатоса», Р. Чичинской (Вильнюс) «Русская поэзия под "Зачарованным взглядом" М. Бланшо» и Е.Е. Бондаревой (Киев) «Алексей Шипенко - скандальный русский драматург "межкультурья": Крым - Москва - Гамбург». На секции «Русская литература: традиции и новаторство» наиболее интересными и многоплановыми стали выступления С.Я. Гончаровой-Грабовской (Минск) «Жанровые парадоксы комедии в русской драматургии конца XX - начала XXI века» и Д. Тетяна (Клуж-Напока) «Лужин и светотени классической литературы: роман "Защита Лужина" В. Набокова».

Одной из наиболее многонациональных по своему составу оказалась секция «Женщина и литература», на которой литературоведы из шести различных государств прочитали восемь докладов, посвященных исследованию тендерной проблематики в чешской, украинской, русской, английской и американской литературах. Большой интерес вызвали выступления Е. Микешовой (Оломоуц) «Эльфрида Елинек и Радка Денемарк: женский взгляд на женский мир», Т.Е. Комаровской (Минск) «Мужская реакция на феминизм: роман Ф. Рота "Когда она была хорошей"», Г. Михайловой (Вильнюс) «Тендерное самосознание Ахматовой как проблема культурной идентификации», Н.С. Поваляевой (Минск) «Гендерно-нейтральный нарратив: проблемы рецепции и перевода (на примере творчества Дженет Уинтерсон)». Возможно, итогом работы данной секции станет постоянно действующий международный проект, посвященный тендерным исследованиям.

В работе конференции приняли участие более 200 литературоведов из девяти различных государств - Беларуси, России, Украины, Польши, Литвы, Чехии, Словакии, Румынии, Болгарии. Среди них - 19 профессоров, два академика, два члена национальных союзов писателей, пять учителей средних школ, два священнослужителя, один офицер милиции.

Главным событием культурной программы конференции стала творческая встреча с патриархом русской поэзии, членом «лианозовской группы», одним из создателей «московского концептуализма» Всеволодом Некрасовым. В свои 70 лет писатель, представляющий самое радикальное крыло актуального искусства, не утратил внутренней энергии и духовной хариз-

мы. Его выступление вызвало живую реакцию зала. Особый интерес присутствующие проявили к последней из его поэм «Из минских записок», созданной им под впечатлением от посещения нашего университета в октябре 2004 г.

На форуме был подписан договор о сотрудничестве между Белорусским государственным университетом и Вятским государственным гуманитарным университетом (г. Киров, Россия), достигнуто предварительное соглашение о заключении подобного договора с филологическим факультетом университета «Бабеш-Бобой» (г. Клуж-Напока, Румыния).

В.В. Халипов,

кандидат филологических наук, доцент,
заведующий кафедрой зарубежной литературы

МІЖНАРОДНАЯ НАВУКОВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ «БЕЗ ЦЭНЗУРЫ. ПРАЯВЫ ДЭМАКРАТЫЗАЦЫІ Ў СЛАВЯНСКІХ МОВАХ КАНЦА ХХ СТАГОДДЗЯ»

Малы кангрэс славістаў у Лодзі. Так вобразна можна было б ахарактарызаваць Міжнародную навуковую канферэнцыю «Без цэнзуры. Праявы дэмакратызацыі ў славянскіх мовах канца ХХ стагоддзя», што праводзілася ў Лодзі 2-4 чэрвеня 2005 г.

Такое параўнанне з кангрэсам абумоўлена некалькімі фактарамі: па-першае, шырынёй праблематыкі і высокім навуковым узроўнем дакладаў; па-другое, удзелам у канферэнцыі вучоных з дзевяці краін (Балгарыі, Беларусі, Германіі, Польшчы, Расіі, Славеніі, Украіны, Харватыі, Чэхіі). Былі прадстаўлены розныя нацыянальныя школы - перадусім паланістыка, польская русістыка, паўднёваславянская славістыка. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт быў прадстаўлены пяццю сваімі выпускнікамі: прафесарамі Н.Б. Мячкоўскай, А.К. Кіклевічам, дацэнтамі А.А. Пацецінай, С.А. Важнікаў.

Адзначым яшчэ адзін момант, які дазваляе параўнаць гэту канферэнцыю з кангрэсам славістаў. На кангрэсе славістаў існуе традыцыя: кожны ўдзельнік выступаў на сваёй роднай мове. Падчас работы канферэнцыі былі прадстаўлены амаль усе славянскія мовы. Па словах праф. А.А. Земскай, сустрэчы з людзьмі, якія гавораць на розных мовах, вельмі карысныя, бо такія кантакты пашыраюць нашы далягляды.

Арганізатары канферэнцыі: кафедра славянскай філалогіі Лодзінскага ўніверсітэта (праф. Малгажата Карыткоўска) сумесна з Інстытутам журналістыкі і сацыяльнай камунікацыі Вармінска-Мазурскага ўніверсітэта ў Ольштыне (праф. Аляксандр Кіклевіч).

Праявы дэмакратызацыі ў славянскіх мовах сталі аб'ектам навуковай лінгвістычнай канферэнцыі не выпадкова. Змены ў сучасных славянскіх мовах апошнім часам нярэдка абумоўлены тымі актыўнымі працэсамі і з'явамі, што адбываюцца ў грамадстве, да ўсяго яны ўплываюць на ментальнасць кожнага народа.

Удзельнікі канферэнцыі, аднак, не выпрацавалі адназначнага разумення паняцця «дэмакратызацыя мовы». Былі прапанаваны розныя падыходы, якія хутчэй засведчылі, што адпаведнае паняцце з'яўляецца пакуль яшчэ «навуковай метафарай» (А.К. Кіклевіч), якую можна разумець як: сукупнасць моўных з'яў, абумоўленых працэсамі дэмакратызацыі ў грамадстве; пашырэнне сферы функцыянавання літаратурнай нормы; экспансія «нізкіх» стыляў у моўнай практыцы і прадуктыўнасць працэсу калаквіялізацыі моў і інш.

Пленарнае пасяджэнне адкрыла праф. Н.Б. Мячкоўская, якая ў дакладзе «Дэмакратызацыя моў: фактары, калізій і альтэрнатывы» прапанавала комплексна падыходзіць да кваліфікацыі паняцця «дэмакратызацыя моў», разглядаючы змест прыметы «дэмакратычны» адносна натуральных моў і такія аспекты працэсаў дэмакратызацыі літаратурных моў, як сацыялагічная карціна размеркавання грамадска маркіраваных варыянтаў мовы; змены ў прынцыпах выкарыстання мовы і ў яе «фактуры» (у слоўніку і граматыцы) і інш. Асноўная ўвага звярталася на асветленне пытання: ці залежыць дэмакратычнасць моў ад моўнай палітыкі, у сувязі з чым была закранута беларуская моўная сітуацыя.

Аўтар манаграфіі «Польская мова пералому ХХ і ХХІ стагоддзяў» (Жэшаў, 2001; 2004) праф. К. Ожуг у дакладзе «Польская мова ў эпоху культурных пlynняў, акрэсленых прэфіксам "post"» выказаў свае меркаванні адносна актыўных працэсаў у сучаснай польскай мове, абумоўленых такім знешнім фактарам, як постмадэрнізм.

У дакладзе праф. А.А. Земскай (Масква) «Актыўныя працэсы ў рускім словаўтварэнні нашага часу» разглядаліся актыўныя працэсы ў словаўтваральнай сістэме сучаснай рускай мовы, да якіх даследчыца аднесла такія працэсы, як калаквіялізацыя; інтэрнацыяналізацыя; пашырэнне рыс аналітызму і аглютынатыўнасці; экспансія персанальнага пачатку і экспрэсіўнасці.

Працэсы дэмакратызацыі мовы праф. С. Дзёнінгуаў (Базель - Фрайбург) у дакладзе «Дэмакратызацыя рускага навуковага маўлення» звязала з павышэннем персаналізацыі навуковага тэксту, а таксама з узростаючай дыялагічнасцю навуковага маўлення. На думку даследчыцы, працэсы дэмакратызацыі мовы прыводзяць да дэмакратызацыі стылю.

Падчас канферэнцыі абмяркоўваўся шырокі спектр праблем сучаснага мовазнаўства, перадусім - сацыялінгвістыкі і сацыялогіі мовы. Так, агульныя пытанні дэмакратызацыі моў асветляліся таксама ў дакладзе М. Лабашчука (Лодзь) «Крытэрыі дэмакратызацыі мовы».